

Powszechny Spis Rolny 2020 – wyniki ostateczne w województwie świętokrzyskim

 17,4%

Spadek liczby gospodarstw rolnych w porównaniu z PSR 2010

Według ostatecznych wyników Powszechnego Spisu Rolnego w 2020 r. utrzymał się notowany od wielu lat spadek liczby gospodarstw rolnych, przy jednoczesnym wzroście ich średniej powierzchni. W porównaniu z wynikami uzyskanymi w PSR 2010 zmniejszeniu uległa powierzchnia gruntów ogółem użytkowanych w gospodarstwach rolnych. W analizowanym okresie najbardziej zwiększyła się populacja drobiu, wobec spadku pogłowia pozostałych

grup zwierząt gospodarskich. Zwiększyła się liczba ciągników, a także wyposażenie gospodarstw w kombajny zbożowe i opryskiwacze sadownicze. Mniejsza powierzchnia uprawy buraków cukrowych przyczyniła się do spadku liczby kombajnów buraczanych. Znacznie mniej niż w 2010 r. wykorzystywano również silosokombajnów. Zmniejszył się udział gospodarstw domowych z użytkownikiem gospodarstwa rolnego, których głównym źródłem utrzymania była działalność rolnicza. Znacznie wzrósł natomiast odsetek utrzymujących się przede wszystkim z pracy najmniej oraz emerytury i renty.

1. Gospodarstwa rolne

Według ostatecznych wyników Powszechnego Spisu Rolnego w 2020 r. w województwie świętokrzyskim **liczba gospodarstw rolnych ogółem wyniosła 79,9 tys.** i w porównaniu do Powszechnego Spisu Rolnego w 2010 r. zmniejszyła się o 16,8 tys., tj. o 17,4%.

Spadek liczby gospodarstw rolnych ogółem odnotowano wśród gospodarstw o powierzchni do 15 ha użytków rolnych – o 19,6% (w kraju spadek o 15,8%), natomiast w grupie gospodarstw rolnych o powierzchni użytków rolnych 15 ha i więcej nastąpił wzrost o 35,9% (w kraju wzrost o 8,3%).

W okresie międzypisowym nieznacznej poprawie uległa **struktura gospodarstw rolnych** skutkująca spadkiem rozdrobnienia gospodarstw. W województwie świętokrzyskim udział gospodarstw o powierzchni do 15 ha zmniejszył się z 96,0% w 2010 r. do 93,5% w 2020 r. (w kraju z 87,0% do 83,9%), przy czym udział gospodarstw najmniejszych, o powierzchni do 5 ha użytków rolnych, spadł z 64,9% w 2010 r. do 62,8% w 2020 r. (w kraju z 54,0% do 52,0%). Jednocześnie udział gospodarstw o powierzchni 15-50 ha zwiększył się z 3,7% do 5,7% (w kraju z 11,2% do 13,0%), a udział gospodarstw o powierzchni 50 ha i więcej wzrósł z 0,3% do 0,8% (w kraju z 1,8% do 3,1%).

Obserwowany spadek liczby gospodarstw rolnych, przy nieznacznym spadku powierzchni użytków rolnych, znalazł swoje odzwierciedlenie we wzroście **średniej powierzchni użytków rolnych (UR)** przypadającej na 1 gospodarstwo rolne o 18,9%, tj. z 5,3 ha w 2010 r. do **6,3 ha** w 2020 r. (w kraju odnotowano wzrost o 16,3%, tj. z 9,8 ha do 11,4 ha).

Średnia powierzchnia UR przypadająca na gospodarstwo w województwie świętokrzyskim pozwoliła, podobnie jak w 2010 r., na zajęcie 14. lokaty w kraju – mniejsze wartości odnotowały jedynie województwa podkarpackie i małopolskie.

29.04.2022 r.

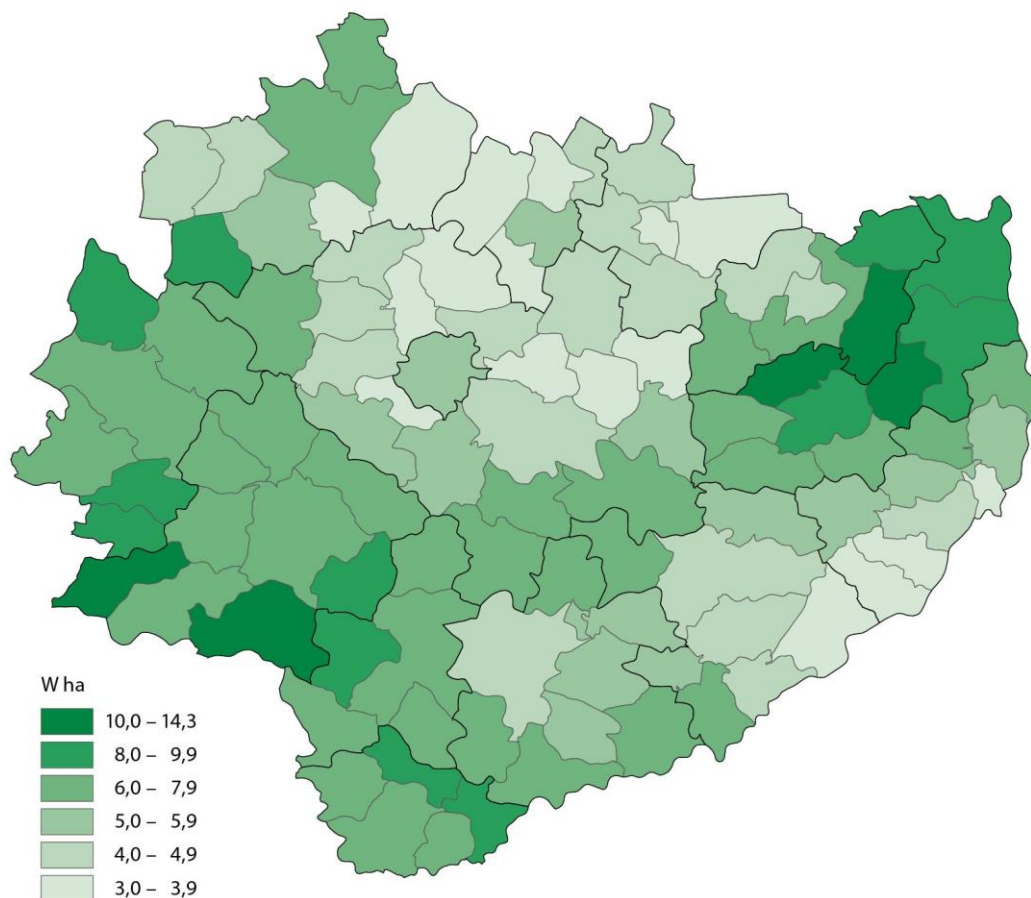
Powszechny Spis Rolny (PSR) został przeprowadzony na terytorium Polski w okresie od 1 września do 30 listopada 2020 r., według stanu na 1 czerwca 2020 r.

Spisem rolnym, jako badaniem pełnym, zostały objęte gospodarstwa rolne, których użytkownikami były osoby fizyczne (gospodarstwa indywidualne) oraz osoby prawne i jednostki organizacyjne niemające osobowości

Podobnie jak w kraju, w województwie świętokrzyskim na przestrzeni ostatnich lat obserwuje się tendencję zmniejszania się liczby gospodarstw rolnych, przy jednoczesnym wzroście ich średniej powierzchni

W 2020 r. średnia powierzchnia UR w gospodarstwie rolnym wyniosła do 6,3 ha (o 18,9% więcej niż w PSR 2010)

Mapa 1. Średnia powierzchnia użytków rolnych w 2020 r.

Biorąc pod uwagę gminy województwa świętokrzyskiego, w 2020 r. największą średnią powierzchnię użytków rolnych (UR) odnotowano w gminach: Ćmielów (14,3 ha), Wojciechowice (11,7 ha) i Wodzisław (11,5 ha), a najmniejszą w gminach: Starachowice (3,0 ha), Zagnańsk (3,1 ha) i Miedziana Góra (3,2 ha).

W 2020 r. wśród ogółu gospodarstw dominowały jednostki prowadzące wyłącznie produkcję roślinną, a następnie roślinną i zwierzęcą. Należy zauważyć, że w porównaniu do 2010 r. o 20,1% wzrosła liczba gospodarstw prowadzących tylko produkcję roślinną (w kraju wzrost o 25,3%), przy jednoczesnym spadku o 39,0% gospodarstw prowadzących produkcję roślinną i zwierzęcą (w kraju spadek o 37,2%). Liczba gospodarstw prowadzących tylko produkcję zwierzęcą zmniejszyła się o 28,2% (w kraju odnotowano spadek o 0,7%).

Nastąpiły też zmiany w strukturze omawianych gospodarstw. W 2010 r. dominowały gospodarstwa prowadzące produkcję roślinną i zwierzęcą, a kolejną znaczącą grupę stanowiły gospodarstwa prowadzące wyłącznie produkcję roślinną. W 2020 r. większość stanowiły gospodarstwa prowadzące produkcję wyłącznie roślinną – ich udział w okresie międzypisowym wzrósł z 36,5% do 53,0% (w kraju wzrost z 38,9% do 55,8%), podczas gdy odsetek gospodarstw prowadzących produkcję roślinną i zwierzęcą spadł z 62,9% do 46,4% (w kraju spadek z 60,6% do 43,6%).

Odnotowano wzrost średniej powierzchni użytków rolnych zarówno gospodarstw prowadzących wyłącznie produkcję roślinną – z 4,1 ha do 5,4 ha (w kraju z 8,3 ha do 9,8 ha), jak i produkcję roślinną i zwierzęcą – z 6,1 ha do 7,3 ha (w kraju z 10,9 ha do 13,5 ha). Jednocześnie nastąpił spadek średniej powierzchni użytków rolnych gospodarstw prowadzących produkcję wyłącznie zwierzęcą – z 2,8 ha do 1,8 ha (w kraju z 3,8 ha do 1,8 ha).

W okresie międzypisowym wzrosła średnia powierzchnia użytków rolnych gospodarstw prowadzących produkcję wyłącznie roślinną i mieszaną, natomiast spadła – gospodarstw prowadzących produkcję wyłącznie zwierzęcą

2. Użytkowanie gruntów i powierzchnia zasiewów

Według ostatecznych wyników Powszechnego Spisu Rolnego w 2020 r. w województwie świętokrzyskim, podobnie jak w kraju, zmniejszeniu uległa **powierzchnia gruntów ogółem** użytkowanych w gospodarstwach rolnych. W 2020 r. powierzchnia wyniosła 571,7 tys. ha i w porównaniu z danymi z 2010 r. była mniejsza o 27,0 tys. ha (o 4,5%). Grunty województwa świętokrzyskiego stanowiły 3,4% areалу kraju (w 2010 r. 3,5%). Wynik ten, podobnie jak w 2010 r., pozwolił na zajęcie 13. lokaty w kraju.

W ciągu ostatnich dziesięciu lat areal **użytków rolnych** w gospodarstwach rolnych w województwie świętokrzyskim zmniejszył się o 17,0 tys. ha (o 3,3%) do 499,3 tys. ha, w tym **użytków rolnych w dobrej kulturze** zmalał o 5,9 tys. ha (o 1,2%) do 489,1 tys. ha. Powierzchnia **lasów i gruntów leśnych** zmniejszyła się o 9,4 tys. ha (o 18,8%) do 40,7 tys. ha, a **pozostałych gruntów** zmalała o 0,7 tys. ha (o 2,0%) do 31,7 tys. ha. W okresie międzyspisowym zmniejszyły się udziały użytkowanych gruntów w województwie świętokrzyskim w relacji do odpowiedniej kategorii w kraju - użytków rolnych, w tym w dobrej kulturze (z 3,5% do 3,3% oraz z 3,4% do 3,3%), także lasów i gruntów leśnych (z 4,3% do 4,2%), natomiast wzrósł odsetek pozostałych gruntów (z 3,4% do 4,2%).

Ewoluuowała struktura użytkowania gruntów. W porównaniu z wynikami Powszechnego Spisu Rolnego w 2010 r. udział powierzchni użytków rolnych w powierzchni ogólnej województwa świętokrzyskiego zwiększył się o 1,1 p.proc. do 87,3% (w kraju wzrost o 2,2 p.proc. do 89,7%), w tym udział użytków w dobrej kulturze rolnej wzrósł o 2,9 p.proc. do 85,6% (w kraju wzrost o 3,5 p.proc. do 88,5%). Udział lasów i gruntów leśnych zmniejszył się o 1,3 p.proc. do 7,1% (w kraju spadek o 1,1 p.proc. do 5,8%), a udział pozostałych gruntów zwiększył się o 0,1 p.proc. do 5,5% (w kraju odnotowano spadek o 1,2 p.proc. do 4,5%).

W strukturze użytków rolnych zwraca uwagę wysoki udział zasiewów, a następnie trwałych użytków zielonych oraz sadów i innych upraw trwałych.

Na przestrzeni ostatniego dziesięciolecia areal **zasiewów** w województwie świętokrzyskim zwiększył się o 6,1 tys. ha (o 1,9%) do 329,1 tys. ha, a jego udział w użytkach rolnych ogółem wzrósł o 3,3 p.proc. do 65,9% (w kraju odnotowano wzrost o 3,5 p.proc. do 73,3%). Powierzchnia **trwałych użytków zielonych** (tj. łąk trwałych i pastwisk trwałych) zmniejszyła się o 7,8 tys. ha (o 6,9%) do 104,5 tys. ha, a jej udział spadł o 0,8 p.proc. do 20,9% (w kraju zmniejszył się o 0,3 p.proc. i osiągnął 21,4%). Powierzchnia zajmowana przez **sady i inne uprawy trwałe** wzrosła o 7,8 tys. ha (o 23,0%) do 41,8 tys. ha, a jej udział zwiększył się o 1,8 p.proc. do 8,4% (w kraju spadek o 0,1 p.proc. do 2,5%). Powierzchnia **gruntów ugorowanych** zmniejszyła się o 11,8 tys. ha (o 48,8%) do 12,3 tys. ha, a jej udział spadł o 2,2 p.proc. do 2,5% (w kraju spadek o 1,6 p.proc. do 1,3%). Powierzchnia **pozostałych użytków rolnych** była mniejsza o 11,1 tys. ha (o 51,9%) i wyniosła 10,2 tys. ha, a jej udział spadł o 2,1 p.proc. do 2,1% (w kraju spadek o 1,5 p.proc. do 1,3%).

W okresie międzyspisowym uwagę zwraca znaczący wzrost udziału powierzchni województwa świętokrzyskiego w krajowej powierzchni sadów i innych upraw trwałych (z 8,7% do 11,0%). Wynik ten pozwolił na zajęcie 3. lokaty po województwach: mazowieckim i lubelskim (w 2010 r. – 4 miejsce). Udział powierzchni gruntów ugorowanych województwa świętokrzyskiego w ogółem tych gruntów w kraju wzrósł z 5,6% do 6,6% i w efekcie województwo przesunęło się z 9. lokaty w 2010 r. na 8. w 2020 r. Pozostałe użytki rolne województwa świętokrzyskiego nadal stanowiły 5,2% areалу krajowego i w efekcie województwo przesunęło się z 10. lokaty w 2010 r. na 12. w 2020 r. Udział powierzchni zasiewów województwa świętokrzyskiego w powierzchni zasiewów ogółem w kraju zmniejszył się z 3,1% do 3,0%, co skutkowało zarówno w 2010 r., jak i w 2020 r. zajęciem 12. lokaty w kraju. Udział powierzchni trwałych użytków zielonych województwa świętokrzyskiego w relacji do tej powierzchni w kraju zmniejszył się z 3,5% do 3,3%, co pozwoliło ponownie na zajęcie 13. lokaty w kraju.

Na przestrzeni ostatnich dziesięciu lat zmniejszeniu uległa powierzchnia gruntów ogółem użytkowanych w gospodarstwach rolnych

W porównaniu z wynikami PSR 2010 w strukturze użytkowania gruntów zwiększył się udział użytków rolnych, w tym w dobrej kulturze

Odnotowano znaczący wzrost powierzchni sadów i innych upraw trwałych oraz pod zasiewami, przy wyraźnym spadku powierzchni gruntów ugorowanych, pozostałych użytków rolnych i trwałych użytków zielonych

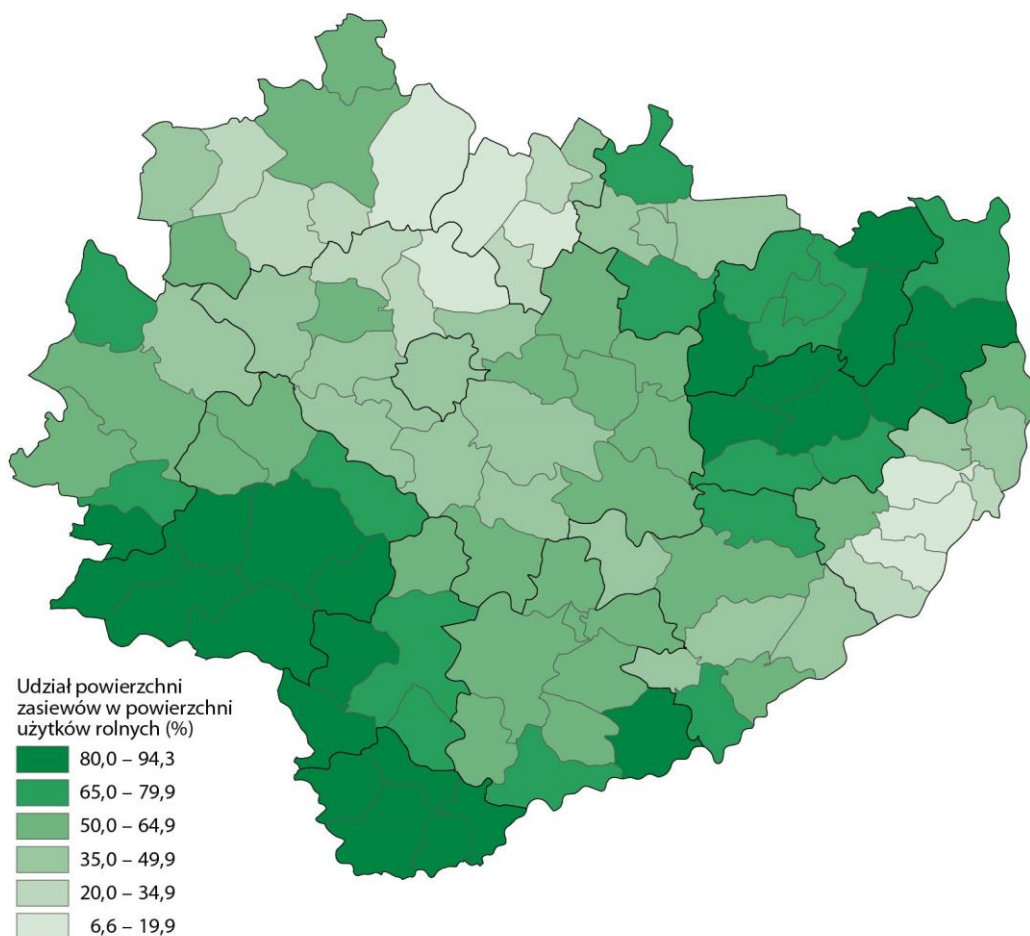
W województwie świętokrzyskim odnotowano znaczące zmiany w powierzchni zasiewów wybranych **ziemiopłodów**. W porównaniu do wyników Powszechnego Spisu Rolnego 2010 zmniejszenie powierzchni upraw odnotowano w przypadku:

- **zbóż ogółem** (zboża podstawowe z mieszankami zbożowymi oraz gryka, proso, inne zbożowe łącznie z kukurydzą na ziarno) – o 0,8 tys. ha (o 0,3%) do 241,0 tys. ha, przy spadku udziału w ogólnej powierzchni zasiewów o 1,7 p.proc. do 73,2% (w kraju spadek o 5,3 p.proc. do 68,1%),
- **ziemniaków** – o 9,2 tys. ha (o 47,2%) do 10,3 tys. ha, przy spadku udziału w ogólnej powierzchni zasiewów o 3,0 p.proc. do 3,1% (w kraju spadek o 1,5 p.proc. do 2,1%),
- **warzyw gruntowych** – o 1,0 tys. ha (o 9,0%) do 10,4 tys. ha, przy spadku udziału w ogólnej powierzchni zasiewów o 0,4 p.proc. do 3,1% (w kraju wzrost o 0,2 p.proc. do 1,5%),
- **buraków cukrowych** – o 2,7 tys. ha (o 53,5%) do 2 tys. ha, przy spadku udziału w ogólnej powierzchni zasiewów o 0,9 p.proc. do 0,7% (w kraju wzrost o 0,2 p.proc. do 2,2%).

Zwiększyła się natomiast powierzchnia upraw:

- **zbóż podstawowych** (pszenica, żyto, jęczmień, owies, pszenżyto)– o 3,3 tys. ha (o 1,7%) do 205,0 tys. ha, przy spadku udziału w ogólnej powierzchni zasiewów o 0,1 p.proc. do 62,3% (w kraju spadek o 5,4 p.proc. do 53,0%),
- **rzepaku i rzepiku** – o 12,6 tys. ha (3,1-krotnie) do 18,6 tys. ha, przy wzroście udziału w ogólnej powierzchni zasiewów o 3,8 p.proc. do 5,6% (w kraju spadek o 0,2 p.proc. do 8,9%).

Mapa 2. Powierzchnia zasiewów w 2020 r.

W krajowej powierzchni uprawy zbóż ogółem udział województwa świętokrzyskiego nie zmienił się w okresie międzypisowym i pozostał na poziomie 3,2%, natomiast zbóż podstawowych zwiększył się z 3,3% do 3,5%. Wzrósł również udział powierzchni zajętej pod

Odnotowano spadek powierzchni zasiewów: zbóż ogółem, ziemniaków, warzyw gruntowych oraz buraków cukrowych

Wzrosła powierzchnia zasiewów zbóż podstawowych oraz rzepaku i rzepiku

uprawę rzepaku i rzepiku z 0,6% do 1,9%. Z kolei obniżyły się udziały powierzchni uprawy: warzyw gruntowych z 8,3% do 6,2%, ziemniaków z 5,2% do 4,6%, a buraków cukrowych z 2,5% do 1,0%.

Pod względem udziału w krajowej powierzchni zasiewów zbóż zarówno ogółem, jak i podstawowych województwo świętokrzyskie awansowało w stosunku do 2010 r. o 1. lokatę na 11. miejsce. Znaczące zwiększenie arealu rzepaku i rzepiku pozwoliło na przesunięcie się w rankingu z 15. miejsca na 14.

Spadek w rankingu odnotowano natomiast w przypadku udziału w krajowej powierzchni zasiewów:

- warzyw gruntowych - z 6. lokaty na 7.,
- ziemniaków - z 9. na 11.,
- buraków cukrowych - z 10. na 13.

Biorąc pod uwagę gminy województwa świętokrzyskiego, w 2020 r. najwyższym odsetkiem powierzchni pod zasiewami charakteryzowały się: Wodzisław (94,3%), Sadowie (91,5%) i Działoszyce (91,0%). Z kolei najmniej obszaru zajmowały zasiewy w gminach: Obrazów (6,6%), Stąporków (7,4%) oraz Samborzec (7,8%).

W wojewódzkiej powierzchni zasiewów zbóż najwyższe udziały charakteryzowały gminy: Jędrzejów (4,4%), Wodzisław (3,7%), Kazimierza Wielka (2,6%) oraz Ożarów (2,3%). Pod względem udziału w powierzchni zajętej pod uprawę ziemniaków przodowały gminy: Pacanów (7,9%), Skalbmierz (7,4%), Stopnica (6,9%) i Złota (5,1%). W przypadku powierzchni objętej uprawą buraków cukrowych w województwie wyróżniły się gminy: Opatów (11,2%), Ożarów (9,9%) oraz Kazimierza Wielka (9,5%). Najwięcej powierzchni zajętej pod uprawę rzepaku i rzepiku przypadało na gminy: Wodzisław (7,0%), Ożarów (6,8%) oraz Opatów (6,5%), natomiast najwięcej gruntów przeznaczonych pod uprawę warzyw gruntowych skupiły gminy: Skalbmierz (17,5%), Kazimierza Wielka (11,5%), Wodzisław (6,0%) oraz Czarnocin (5,8%). Reasumując, na tle województwa wyróżniało się większość gmin rolniczego południa, skupionych w podregionie sandomiersko-jędrzejowskim (Wodzisław, Kazimierza Wielka, Opatów, Ożarów, Skalbmierz i Jędrzejów).

3. Zwierzęta gospodarskie

Według ostatecznych wyników Powszechnego Spisu Rolnego 2020 pogłowie podstawowych gatunków zwierząt gospodarskich w gospodarstwach rolnych wyniosło:

- **bydła** – 149,9 tys. sztuk, w tym krów 52,1 tys. sztuk,
- **świń** – 216,7 tys. sztuk, w tym loch 20,6 tys. sztuk,
- **drobiu** – 7033,1 tys. sztuk, w tym niosek 1284,6 tys. sztuk.

W porównaniu z wynikami Powszechnego Spisu Rolnego 2010 populacja bydła zmniejszyła się o 31,2 tys. sztuk (o 17,2%), w tym krów o 26,8 tys. sztuk (o 33,9%). W kraju odnotowano wzrost pogłowia bydła o 9,9%, przy zmniejszeniu liczebności krów o 6,3%. Generalnie zmniejszenie liczebności stada krów mlecznych było wynikiem likwidacji kwot mlecznych i wahań cen mleka, które notowano w ciągu ostatnich dziesięciu lat. Wpływ na to zjawisko miały również decyzje rolników o rezygnacji z produkcji mleka w gospodarstwach o małej skali chowu krów mlecznych. Zachodzące zmiany w gospodarstwach prowadzących chów bydła wskazują na stopniową redukcję stada bydła mlecznego i położenie akcentu na produkcję bydła mięsnego.

W ciągu dziesięciolecia między spisami w pogłowie świń odnotowano głęboki spadek o 165,3 tys. sztuk (o 43,3%), w tym loch ubyło o 22,7 tys. sztuk (o 52,3%). Podobnie głęboki spadek pogłowia świń odnotowano w kraju (ogółem o 26,9%, w tym loch o 42,8%). Spadek pogłowia świń wynikał głównie z niskiej opłacalności tuczu i występowania ognisk afrykańskiego pomoru świń (ASF), natomiast na redukcję pogłowia loch wpłynęła przede wszystkim popularyzacja systemu nakładczego w chowie świń.

W porównaniu z wynikami spisu przeprowadzonego w 2010 r. odnotowano bardzo wysoki wzrost populacji drobiu – o 1324,3 tys. sztuk (o 23,2%), przy spadku liczebności niosek o 55,9 tys. (o 4,2%). W kraju liczebność stada wzrosła o 29,6%, w tym niosek przybyło o 8,3%. Wzrost

W porównaniu z wynikami spisu przeprowadzonego w 2010 r. odnotowano wysoki wzrost populacji drobiu przy znaczącym spadku pogłowia bydła i trzody chlewnej

liczebności stada stymulowany był systematycznym rozwojem sprzedaży nie tylko w kraju, ale i za granicą. Polska znajduje się obecnie na pozycji lidera w produkcji drobiu w Unii Europejskiej i jest w światowej czołówce eksporterów mięsa drobiowego.

Na przestrzeni lat 2010-2020 udział województwa świętokrzyskiego w krajowym pogłowie bydła zmniejszył się z 3,2% do 2,4%, i w efekcie województwo spadło z 9. lokaty na 10. w kraju. Udział województwa w krajowym pogłowie świń zmniejszył się z 2,5% do 1,9%, co skutkowało spadkiem z pozycji 10. na 11. Udział w krajowym pogłowie drobiu zmniejszył się z 3,3% do 3,1%, lecz pozycja w rankingu wzrosła z 13. lokaty do 10.

W okresie międzypisowym odnotowano znaczące zmiany w obsadzie zwierząt gospodarskich na 100 ha użytków rolnych. Średnio w województwie obsada bydła na 100 ha użytków rolnych w 2020 r. wynosiła 30 sztuk i była mniejsza o 5 sztuk od notowanej w 2010 roku (w kraju 42 sztuki, tj. o 3 sztuki więcej). Wynik ten pozwolił na zajęcie 8. lokaty w kraju (w 2010 r. 6.). W przypadku trzody chlewnej omawiany wskaźnik dla województwa wyniósł 43 sztuki, wobec 74 w 2010 r. (w kraju 75 sztuk, wobec 103 w 2010 r.). Z tym wynikiem województwo uplasowało się na 9. miejscu w kraju (w 2010 r. na 7.). Średnia obsada drobiu wzrosła w województwie z 1106 sztuk w 2010 r. do 1408 w 2020 r. (w kraju z 1173 sztuk do 1511). Wynik ten pozwolił na awans z 7. na 6. lokatę w kraju.

Biorąc pod uwagę gminy województwa świętokrzyskiego, w 2020 r. najwyższą obsadę bydła na 100 ha użytków rolnych odnotowano w gminach: Baćkowice (92 sztuk), Oksa (79) i Słupia Konecka (66). W obsadzie drobiu na 100 ha użytków rolnych przodowały gminy: Łączna (14930 sztuk), Miedziana Góra (13087) i Mniów (13071).

4. Ciągniki i maszyny rolnicze

Według ostatecznych wyników spisu rolnego w 2020 r. w gospodarstwach rolnych znajdowało się 81,7 tys. ciągników, tj. o 1,4% więcej niż w 2010 r. Na 100 gospodarstw rolnych przypadają średnio 102 maszyny tego rodzaju (83 w 2010 r.), co stanowiło 93,1% średniego poziomu w kraju. Najwyższy poziom wyposażenia w ciągniki odnotowano w gminach Obrazów (na 100 gospodarstw rolnych przypadają 154 ciągniki) i Czarnocin (152), natomiast najmniejszy w Skarżysku-Kamiennej (33) i Zagnańsku (40). Podobnie jak w skali kraju, w świętokrzyskim zwiększyła się liczba ciągników przypadająca na 100 ha użytków rolnych, która wyniosła 16,4 (wobec 15,6 w 2010 r.). Najwyższym poziomem tego wskaźnika charakteryzowały się gminy Samborzec (30,4) i Bieliny (29,9). Najmniejszy był natomiast w Ćmielowie, w którym na 100 ha UR przypadało 8,0 ciągników.

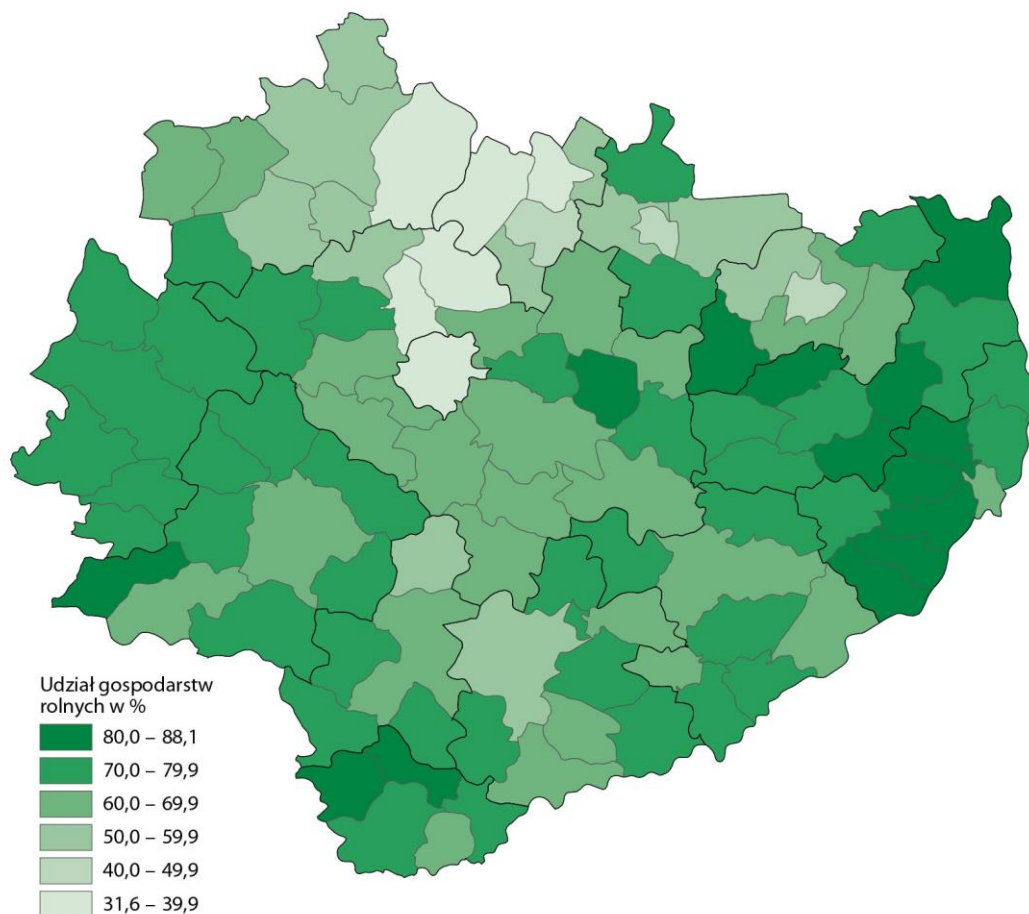
Mniej znaczące zmiany dotyczyły liczby pozostałych rodzajów maszyn przypadających zarówno na 100 gospodarstw, jak i na 100 ha UR. Największe różnice związane były z rosnącą obsadą kombajnów zbożowych oraz opryskiwaczy sadowniczych i polowych w przeliczeniu na 100 gospodarstw.

Zmiany zachodzące w powierzchni upraw głównych ziemiopłodów, postępujący proces modernizacji rolnictwa oraz dostępność różnych źródeł finansowania zakupu nowoczesnych maszyn (w tym dotacji z PROW, kredytów rolniczych oraz leasingu), wpłynęły na aktualny stan wyposażenia gospodarstw w maszyny i urządzenia rolnicze. Przy utrzymującej się przewadze zbóż w strukturze powierzchni zasiewów i jednoczesnym wzroście uprawy rzepaku, w 2020 r. w gospodarstwach rolnych znajdowało się ponad 8,2 tys. kombajnów zbożowych, tj. o 20,4% więcej niż w 2010 r. W porównaniu z 2010 r. znacznie przybyło także opryskiwaczy sadowniczych (o 21,8% - do 9,1 tys.). Mniejsza skala uprawy buraków cukrowych przyczyniła się do spadku liczby kombajnów buraczanych (o 57,8%). Znacznie mniej niż w 2010 r. wykorzystywano również silosokombajnów (o 57,0%). W porównaniu z wynikami spisu z 2010 r. odnotowano zmniejszenie wyposażenia gospodarstw w opryskiwacze polowe (o 6,3%). Pomimo znacznego spadku areалу ziemniaków liczba kombajnów ziemniaczanych zmalała jedynie o 0,5%.

W porównaniu z wynikami spisu przeprowadzonego w 2010 r. znacznie zwiększyła się obsada drobiu na 100 ha użytków rolnych, natomiast zmniejszyła się obsada bydła i świń

Liczba ciągników w gospodarstwach rolnych nieznacznie się zwiększyła w stosunku do 2010 r. Przybyło kombajnów zbożowych i opryskiwaczy sadowniczych. Znacznie mniej było natomiast kombajnów buraczanych i silosokombajnów

Mapa 3. Gospodarstwa rolne wyposażone w ciągniki rolnicze w 2020 r.

5. Źródła dochodów gospodarstw domowych z użytkownikiem gospodarstwa rolnego

W okresie od 2 czerwca 2019 r. do 1 czerwca 2020 r. łącznie 79,7 tys. gospodarstw domowych z użytkownikiem gospodarstwa indywidualnego uzyskiwało dochody z prowadzonej działalności rolniczej. Ich liczba w stosunku do 2010 r. zmniejszyła się o 17,5%.

Podobnie jak w skali kraju odsetek gospodarstw domowych z użytkownikiem gospodarstwa rolnego utrzymujących się głównie z rolnictwa zmalał na przestrzeni lat 2010-2020. O ile w 2010 r. rolnictwo stanowiło główne źródło utrzymania, czyli źródło dochodów przekraczające 50% dochodów ogółem, dla 29,6% świętokrzyskich gospodarstw, to w 2020 r. udział ten wyniósł jedynie 25,0% (w Polsce odnotowano spadek z 33,8% do 30,3%). Niższy poziom tego wskaźnika wystąpił w trzech województwach (podkarpackim, małopolskim i śląskim).

Głównym źródłem utrzymania gospodarstw domowych z użytkownikiem gospodarstwa rolnego była najczęściej praca najemna. W 2020 r. stanowiła ona ponad połowę dochodów dla 36,5% gospodarstw, przy czym odsetek ten wyraźnie się zwiększył (w 2010 r. wyniósł 27,9%). Nieznacznie obniżył się udział gospodarstw domowych z użytkownikiem gospodarstwa rolnego utrzymujących się głównie z emerytury i renty (z 18,1% do 18,0%). W większym stopniu zmalał odsetek gospodarstw, dla których głównym źródłem utrzymania była działalność pozarolnicza (z 9,5% w 2010 r. do 6,8% w 2020 r.) oraz inne niezarobkowe źródła utrzymania (poza emeryturą i rentą) - z 4,1% do 2,4%.

W stosunku do 2010 r. zmniejszył się udział gospodarstw domowych z użytkownikiem gospodarstwa rolnego, których głównym źródłem utrzymania była działalność rolnicza. Znacznie wzrósł natomiast odsetek utrzymujących się przede wszystkim z pracy najemnej

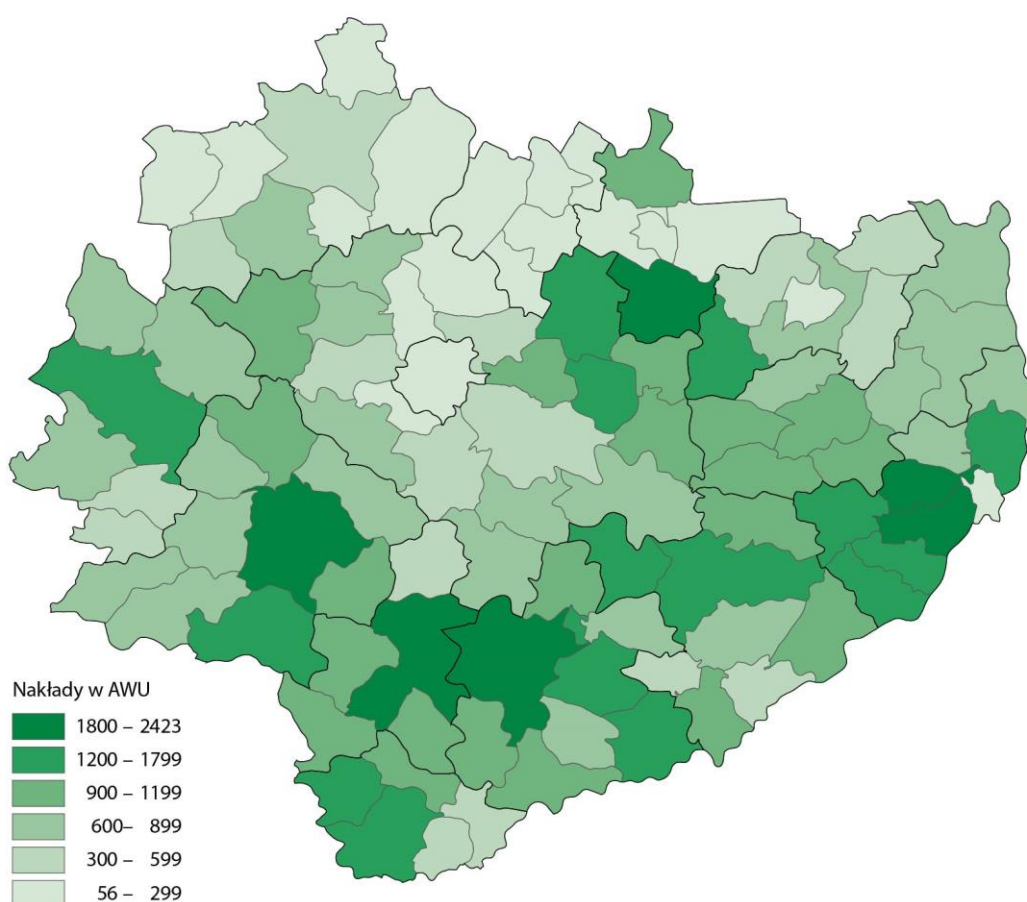
6. Nakłady pracy i struktura pracujących w gospodarstwach rolnych

Ostateczne wyniki Powszechnego Spisu Rolnego 2020 wykazały, że nakłady pracy na prowadzenie działalności rolniczej w gospodarstwach indywidualnych wyniosły 82,2 tys. AWU (dane o nakładach pracy wyrażone w Rocznych Jednostkach Pracy – Annual Working Unit oznaczające ekwiwalent pełnego etatu) i zmniejszyły się w ciągu 10 lat o 34,1%. Spadek nakładów pracy przy produkcji rolniczej w gospodarstwach rolnych w porównaniu do PSR 2010 jest głównie wynikiem zmniejszenia się liczby gospodarstw rolnych.

Wśród gospodarstw dominowały gospodarstwa prowadzone siłami użytkownika i jego rodziny, w mniejszości były te, w których zatrudnia się pracowników najemnych. W gospodarstwach indywidualnych 98,3% ogółu nakładów pracy ponoszonych na prowadzenie działalności rolniczej stanowiła rodzinna siła robocza (79,0 tys. AWU), a w 2010 r. - 98,3% (122,6 tys. AWU).

W stosunku do 2010 r. zmniejszyły się nakłady pracy na prowadzenie działalności rolniczej w gospodarstwach indywidualnych

Mapa 4. Nakłady pracy w gospodarstwach rolnych ogółem poniesione na produkcję rolniczą w 2020 r.

W przypadku cytowania danych Głównego Urzędu Statystycznego prosimy o zamieszczenie informacji: „Źródło danych GUS”, a przypadku publikowania obliczeń dokonanych na danych opublikowanych przez GUS prosimy o zamieszczenie informacji: „Opracowanie własne na podstawie danych GUS”.

Opracowanie merytoryczne:
Urząd Statystyczny w Kielcach
p.o. Dyrektor Ewa Tomczyk
Tel: 41 249 96 02

Rozpowszechnianie:
Informatorium Statystyczne
Tel: 41 249 96 23

 www.kielce.stat.gov.pl

 @Kielce_STAT

 @UrzadStatystycznyKielce

Powiązane opracowania:

[Powszechny Spis Rolny 2020. Metodologia i organizacja badania](#)

Ważniejsze pojęcia i wyjaśnienia metodologiczne zawarto w wyżej wymienionym opracowaniu.

Temat dostępny w bazach danych

[Bank Danych Lokalnych – Powszechne Spisy Rolne – PSR 2020](#)